

Kob 11.10 Kemikaliehantering vid Wik

Det är mycket viktigt att all personal och alla kursdeltagare vid Wik har en säker och trygg arbetsmiljö! Det finns omfattande lagstiftning som styr hur farliga kemikalier och produkter ska hanteras. Wiks kemikalieriktlinjer är ett tillägg till Region Uppsalas kemikalieriktlinjer och gäller för all kemikaliehantering vid Wik. Genom att följa båda dessa riktlinjer så efterlevs gällande lagstiftning. Enhetscheferna har övergripande ansvar för kemikaliehanteringen.

Rektor på Wik delegerar vissa arbetsuppgifter till lärare enligt delegationsordning. Det är kursdeltagarnas ansvar att följa instruktionerna. Om föreskrifterna inte följs kan kursdeltagare avstängas.

Som bilaga finns en checklista med en sammanfattning av lärares arbetsuppgifter. En ny sådan skall prickas av varje läsår.

Riskbedömning¹

En ny verksamhet får inte påbörjas innan en riskbedömning är gjord och nödvändiga skyddsåtgärder är vidtagna. Vid förändringar i verksamheten som kan innebära nya risker är personal vid berörd verksamhet, i samverkan med miljöombudet, ansvarig för att en förnyad riskbedömning görs. Mall för riskbedömning kan fås av miljöombudet.

Med riskbedömningen som underlag tar personal och miljöombud fram ett förslag på vilka produkter som ska användas, vilken skyddsutrustning som kan behövas, vilka hanterings- och skyddsinstruktioner som ska ges osv och sedan fattar respektive enhetschef beslut om detta.

Resultatet från riskbedömningen och besluten om riskreducerande åtgärder ska dokumenteras, undertecknas och förvaras hos enhetschef. Kopior ska sättas in i respektive verksamhets kemikaliepärm.

Registrering av nya kemikalier/produkter

Då personal köper in en ny farlig kemisk produkt ska denna registreras i kemikaliedatabasen KLARA. Personalen ska då lämna information om den nya produkten till miljöombudet som sedan registrerar produkten i KLARA. Systemet går att hitta på intranätet.

Följande uppgifter gällande förvaring ska registreras:

- Namn på kemisk produkt
- Förvaringsplats (rum/byggnad)
- Årsförbrukning (ungefärliga mängder)

¹ Mer information om hur riskbedömningar ska utföras finns i Arbetsmiljöverkets föreskrift AFS 2000:4, Kemiska arbetsmiljörisker. Föreskriften hämtas kostnadsfritt på Arbetsmiljöverkets hemsida: www.av.se.

- Uppskattad maximalt lagrad mängd för brandfarlig vara

Rengöringsprodukter beställs i första hand från Varuförsörjningen. Dessa produkter är granskade ur miljö- och hälsosynpunkt. Se <http://varuforsorjningen.se/avtalade-artiklar/>

Tänk på att genom rätt produktval kan riskerna vid hantering minskas!

Risk- och skyddsinformation om farliga kemikalier

På alla arbetsplatser som hanterar farliga kemiska produkter ska det finnas en kemikaliepärm med aktuell risk- och skyddsinformation.

Kemikaliepärmen ska innehålla följande:

- Säkerhetsdatablad över farliga kemiska produkter
- Kopior på resultatet från riskbedömningarna
- Kemikalieriktlinjerna "Kemikaliehantering vid Wik"
- Hanterings- och skyddsinstruktioner
- Förteckning över farliga kemiska produkter

Vid konstverkstäderna ska kemikaliepärmarna dessutom innehålla följande:

- Städinstruktioner
- Utbildningsregister, där kursdeltagarna ska fylla i att de tagit del av risk- och skyddsinformationen.

Märkning

Kemikalier får inte förvaras i förpackningar som kan förväxlas med matförpackningar, till exempel gamla gurkburkar med etiketten kvar.

Leverantörer av farliga kemikalier är skyldiga att märka produkterna med uppgifter om hälso-, brand- eller miljöfarlighet. Från och med 2015 gäller det nya märkningssystemet enligt CLP-förordning. Se mer information i bilaga 1.

Om man flyttar över en kemisk produkt från originalförpackningen till en annan eller gör egna blandningar måste även den nya burken märkas med gällande varningsmärkning. Vid konstverkstäderna är det lärarnas ansvar att detta följs. Etiketter samt farosymboler kan beställas från Miljöombudet.

Exempel:

Innehåll/produkt: 5 % Natriumhydroxid (kaustiksoda)	
Leverantör: Alfort & Cronholm AB	
Datum: 2007-11-23	Signatur: Sven S
Varningsmärkning:	
	
	

Krav på de förpackningar eller behållare som används är att de:

- ska "tåla" den kemiska produkten den innehåller – kaffeburkar av plåt, t.ex. är inte säkra för lösningsmedel.
- ska gå att försluta så att det inte finns risk för spill om den välter.
- ska vara uppmärkta tydligt med ny etikett/varningsmärkning (det ska vara lätt att se vad den innehåller och helt säkert att den inte förväxlas med mat).

Inventering av farliga kemiska produkter

Lagstiftningen kräver att det ska finnas en **aktuell** förteckning över samtliga farliga produkter/kemikalier som hanteras på en arbetsplats. I samband med läsårsstart ska en kemikalieinventering göras. Denna görs enligt följande:

- Kemikalieombudet tar ut en kemikalieförteckning ur KLARA
- Med hjälp av förteckningen inventerar lärarna (konstverkstäderna) alt miljöombuden (övriga arbetsplatser) vilka farliga kemikalier/produkter som förvaras (rum, byggnad, mängder).
- Miljöombudet uppdaterar därefter i KLARA

Information till kursdeltagare och övrig personal

Lärare vid konstutbildningarna ska informera kursdeltagare om riskerna med de kemiska produkter som förekommer i verksamheten och hur de ska arbeta för att undvika riskerna.

Kursdeltagare får inte börja arbeta med farliga kemikalier innan de har fått information. Lärare ska se till att kursdeltagare vid långkurser och längre sommarkurser fyller i det utbildningsregister som finns i kemikaliepärmen.

Enhetschefer är ansvariga för att övrig personal får den information och har den kunskap om vilka risker som kan finnas med arbetsplatsens farliga kemiska produkter att kunna hantera dem på ett säkert sätt.

Förvaring

Kemikalier ska aldrig hanteras eller förvaras tillsammans med mat.

Brandfarliga produkter ska förvaras och hanteras åtskilda från antändningskällor. Större mängder brandfarliga vätskor (> 10 liter) ska förvaras i ett brandsäkert, ventilerat skåp.

Frätande produkter ska inte förvaras över midjehöjd. Om en förpackning skulle gå sönder och produkten förvaras högt, kan personalen få hela det frätande innehållet över sig.

Mycket giftiga och/eller starkt frätande produkter ska förvaras inlåsta eller på annat sätt oåtkomliga för obehöriga.

Kemikalier som tillsammans kan ge upphov till exempel farliga reaktioner ska förvaras åtskilda i möjligaste mån, till exempel syror och baser.

Endast berörda lärare ska ha tillgång till särskilt farliga kemikalier.

Personlig skyddsutrustning

Handskar

När man arbetar med frätande, irriterande och allergiframkallande produkter är det viktigt att skyddshandskar används.

Engångshandskar

I konstverkstäderna ska företrädesvis engångshandskar användas. Engångshandskar ska användas kortare stunder och ska slängas i brännbart efter användning. Nedsmutsade handskar ska bytas direkt. Handskarna ska förvaras lättillgängliga för kursdeltagarna, lämpligen i väggställning för att undvika nedsmutsning.

Flergångshandskar

Vid vissa tekniker är flergångshandskar lämpligare att använda i konstverkstäderna. Lärare ska tillhandahålla dessa handskar till kursdeltagarna. Rutiner för hur de ska rengöras och förvaras finns i kemikaliepärmarna.

Ögonskydd

Vid arbete med produkter som är frätande eller på annat sätt ögonskadande ska skyddsglasögon alltid användas.

Långkursdeltagare får ett par personliga skyddsglasögon av lärare. Kortkursdeltagare får låna och kvittera ut ett par. Kursdeltagarna ansvarar för att hålla skyddsglasögonen rena, förvara dem åtskilt och alltid ha med dem till undervisningen. Efter kursens slut ska kortkursdeltagarna lämna tillbaka skyddsglasögonen (hela och rena) till lärare.

Munskydd

Vid arbete med produkter som är dammande ska munskydd med dammfilter (engångs) användas. Detta gäller till exempel vid gjutning av betong och gips samt vid städning i skulpturverkstaden.

I konstverkstäderna ska munskydden förvaras lättillgängliga för kursdeltagarna, lämpligen i väggställning för att undvika nedsmutsning.

Skyddsrock

Skyddsrock ska användas då det finns risk för spill.

I samband med läsårsavslutning ska skyddsrockar samlas upp för tvättning. Lärare lämnar rockarna till städpersonalen. Vid behov ska nya rockar beställas.

Nöd- och ögondusch

Ögonduschar (fasta och lösa engångs) ska finnas i de lokaler där frätande och irriterande produkter som kan ge ögonskador hanteras.

Lösa engångsflaskorna i plast är tänkta att användas under transport till ögonläkare.

Nöddusch (helkroppsdusch) finns i grafikverkstaden, eftersom större mängder frätande kemikalier hanteras där.

Ögon- och nödduscharnas funktion ska enligt lag kontrolleras regelbundet. Detta ska alltid göras innan kursstart. Att kontroll har genomförts ska dokumenteras minst en gång per halvår och dokumentationen ska ske i protokoll som sitter uppsatta vid respektive dusch. I konstverkstäderna utför lärarna denna kontroll. Lärarna byter också ut lösa engångsflaskor för ögondusch innan utgångsdatum.

Vägen till ögon- och nöddusch får inte blockeras.

Ventilation

I hanterings- och skyddsinstruktionerna (i kemikaliepärmarna) står om speciell ventilation ska vara påslagen eller om till exempel dragskåp ska användas.

OBS! I grafikverkstaden och skulpturverkstaden slås den forcerade (=extra starka) ventilation på genom att man drar igång en eller flera "timers". I grafikverkstaden sitter det "timers" till höger innanför ytterdörren samt till höger innanför dörren i etsningsrummet. I skulpturverkstaden finns det en timer till höger innanför dörren i ugnsrummet.

Tornadokåpan i etsningsrummet i grafikverkstaden ska användas vid arbete med till exempel lösningsmedel. Se mer information i hanterings- och skyddsinstruktioner i kemikaliepärmen.

Fastighet och Service ansvarar för att kontroll av ventilationen görs. Kontrollerade och godkända dragskåp ska märkas med ett kontrollmärke. Säkerhetsombudet vid Wik ska bevaka att den årliga kontrollen utförs, samt kontakta rektor om problem uppstår. Huvudansvar för kontroll åligger dock Fastighet och Service

Städning

Städning efter avslutad kursdag

Efter avslutad verksamhet ansvarar kursdeltagare och lärare för att dagligen:

- Plocka undan saker
- Torka upp spill på ytor
- Våttorka ytor och golv runt själva hanteringsplatsen då dammande produkter har hanterats

Efter varje vecka fylls ett städschema i.

Extra städning

Vid behov av utförligare våttorkning av bänkar och golv kontaktar lärare receptionen för beställning. Miljöombudet informerar städpersonalen om att personlig skyddsutrustning ska användas.

Storstädning

Städpersonal genomförorstädning (skurning av golv, borttagning av fläckar mm) en gång per år.

Spill och sanering

OBS! Sanera själv ska man endast göra då man bedömer att man kan göra det utan risk. Vid större spill ska alltid Räddningstjänsten larmas.

Vid spill av en flytande kemisk produkt ska absorptionsmedel (till exempel Vermikulit) hällas på som suger upp spillet. Spillet samlas sedan i en kraftig påse för kemiskt avfall som placeras i en kartong för kemiskt avfall.

Kartongen skickas sedan som kemiskt avfall enligt nedan.

Saneringsutrustning (Vermikulit, skyddshandskar, ögonskydd, kemavfallskartong och kemavfallspåse) förvaras i kemavfallscontainer.

Olyckor och nödsituationer

Brandsläckare finns i samtliga undervisningslokaler och verkstäder. Ibland finns även brandfilt och första hjälpen utrustning. Lärare ska informera kursdeltagare om var utrustning finns.

Vid nödsituationer: larma räddningstjänst på telefon: 112. Vid en miljöolycka, till exempel utsläpp av miljöfarliga kemikalier till avloppsnätet, ska Fastighet och Service (018-611 50 00) samt Miljökontoret i Uppsala (018-727 43 04) informeras.

Kemiskt avfall

När färger, limmer, lacker eller liknande ska kasseras är de att räkna som kemiskt avfall (kallas även farligt avfall). Kemiskt avfall **får inte lagras upp inomhus** på undervisningsenheter och verkstäder, utan måste regelbundet bäras ut till containern för farligt avfall. Även när "slaskdunkar" tillfälligt står inne på Tengbom under tiden de används så ska de märkas enligt punkterna 1-4 nedan.

Hantera allt kemiskt avfall enligt följande:

Sätt på gul tejp/etikett eller annan iögonfallande märkning på förpackningen.

Skriv tydligt KEMAVFALL på tejp/etiketten.

Kontrollera att förpackningen innehåller uppgifter enligt rutin på sidan 3

- innehåll
- leverantör
- kontaktperson och datum
- varningsmärkning(ar)

Ställ in förpackningen på rätt plats i containern.

Kemavfallscontainern ska hållas låst och berörd personal ska ha nyckel till denna. Miljöombudet vid Wik är ansvarig för att beställa borttransport av kemavfall så att containern blir tömd efter varje terminsslut. **Denne ansvarar även för arkivering av transportdokumentation som entreprenören lämnar (ska sparas i minst fem år).** Miljöenhetens personal och förvaltningens miljösamordnare kan vid behov vara behjälpliga i detta arbete.

Lagstiftning

Arbetsmiljöverkets författningssamling

AFS 2011:19	Kemiska arbetsmiljörisker.
AFS 2011:18	Hygieniska gränsvärden och åtgärder mot luftföroreningar
AFS 1999:07	Första hjälpen och krisstöd

Räddningsverkets författningssamling

MSBFS 2012:6	Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om transport av farligt gods på väg och i terräng ADR-S
MSBFS 2013:5	Föreskrifter om ändring i MSBFS 2012:6
Avfallsförordningen	SFS 2011:927.

Föreskrifterna kan hämtas kostnadsfritt via internet på följande adresser:

www.av.se	Arbetsmiljöverkets föreskrifter
www.notisum.se	Övriga författningar

Övriga riktlinjer

Avfallshantering inom Region Uppsala

Kontaktpersoner

Miljöombud Region Uppsala folkhögskola Wik: Tommy Löwe Eriksson, 018-611 66 55

Miljöombud Wiks Slott: Karl Persson, 018-611 66 68

Miljökemist vid Region Uppsalas miljöenhet: Karin Sundberg, 018-611 31 45

Miljösamordnare Kultur och bildning: Fredrik Schütz, 018-617 59 98